

*к.е.н. доцент, Паламарчук В.А.
магістрант, Белова О.В.
Національний авіаційний університет, м.Київ*

УМОВИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ В ПРОЦЕСІ ПОДОЛАННЯ КРИЗОВИХ ЯВИЩ

С статті досліджуються переваги розвитку спа-туризму в умовах вітчизняної туристичної індустрії, визначені можливі шляхи розвитку підприємств з туристичною інфраструктурою.

На сучасному етапі розвитку України актуальними стають питання щодо створення ефективної структури управління туристичною галуззю. Подолання негативних тенденцій, створення передумов для сталого розвитку туризму, має стати одним із пріоритетних напрямів державної політики в 2010р. Ситуація вимагає активного пошуку засобів подолання кризових явищ, причини якого полягають в складній соціально-економічній ситуації в державі, неналагодженості механізмів стимулювання туристичної індустрії, відсутності ефективної стратегії розвитку цієї галузі на різних рівнях тощо. Перетворення України на туристичну державу світового масштабу ставить за вимогу також забезпечення координації діяльності різних галузей економіки, від яких залежить якісне надання туристичних послуг, зокрема транспорту, торгівлі, виробництва сувенірної продукції, видавничо-рекламної діяльності тощо. На державному рівні цим займаються спеціально створені урядові та неурядові організації.

Метою дослідження є аналіз діяльності туристичної галузі України та пошук шляхів вирішення проблеми українського туризму за умов кризи.

Методи дослідження: здійснено теоретичне узагальнення наукових концепцій, розробок, пропозицій провідних вітчизняних вчених, присвячених проблемам туристичної галузі.

В Україні туризм може стати дійовим засобом формування ринкового механізму господарювання і надходження значних коштів до бюджету. Міжнародна практика свідчить, що ряд країн, завдяки ефективному розвитку туризму, подолати спад в економіці, значно зміцнивши своє становище на світовій арені. У понад у 40 країнах світу туризм є основним джерелом

надходжень до національного бюджету, а в 70-ти - однією з трьох основних статей доходу. Наприклад, в Іспанії частка прибутків від іноземного туризму в загальній сумі надходжень від експорту товарів та послуг становить 35 %, на Кіпрі та в Панамі - понад 50 %, на Гаїті - більш як 70 %. В Україні туристична галузь також є невід'ємним складником економіки, але становить лише 19,6 % зовнішньоторговельного обороту країни [1].

Проаналізувавши сучасний стан вітчизняної туристично-рекреаційної галузі можна побачити, що ефективність діяльності в цьому напрямі стримується через невирішеність певних проблем. Розвиток туризму потребує активної підтримки з боку уряду в сфері його просування, освоювання нових ринків, забезпечення співпраці в усіх сферах – державних і приватних. Керівними документами на різних рівнях управління визначені два головні напрями і, відповідно, цілі розвитку туристичної галузі в Україні: перший – становлення туризму як високорентабельної галузі економіки, другий – формування конкурентоспроможного на світовому ринку вітчизняного туристичного продукту. Вищезгадані заходи варто проводити з урахуванням сучасних реалій та досвіду країн з високорозвиненою туристичною індустрією.

Нестабільний розвиток туризму в Україні спричинений наступними факторами: недостатність методичної та організаційної підтримки туристичної галузі, невеликі обсяги інвестицій у розвиток матеріальної бази, технологічна відсталість галузі. Невідповідність законодавчо-правової бази сучасним вимогам спричинило відсутність відповідних взаємопов'язаних та несуперечливих інструкцій та нормативних документів. Необхідність державної підтримки та регулювання туризму як складної галузі, до якої входить понад 40 суміжних галузей народного господарства (транспорт, зв'язок, харчування тощо), є очевидною. Українським туризм має багато проблем, які необхідно розв'язати за допомогою вдосконалення системи та механізмів регулювання, а саме - внесення до чинного законодавства змін та доповнень, які допоможуть створити сприятливі передумови для розвитку внутрішнього туризму.

Сучасна туристична індустрія у світовій господарській системі посідає провідні позиції: на неї припадає близько 10 % виробленого у світі валового продукту, близько 30 % світової торгівлі послугами, 7 % загального обсягу світових інвестицій, 11 % світових споживчих витрат, а також кожне 16-те робоче місце. Альтернативними шляхами розвитку українського туризму є орієнтація на іноземного споживача та внутрішній туристичний процес. На фоні

зростаючої конкуренції на світовому ринку туристичних послуг, іноземний туризм в Україні не відіграє належної ролі в господарському житті держави. Проте вона має всі передумови для інтенсивного розвитку внутрішнього та іноземного туризму: особливості географічного положення та рельєфу, сприятливий клімат, багатство природного, історико-культурного та туристично-рекреаційного потенціалів [2].

Способи та методи впливу, які використовуються сьогодні для регулювання туристичної галузі, не завжди виявляються адекватними сучасним умовам та тенденціям. Тому для зміни ситуації на краще необхідним є вдосконалення механізмів регулювання господарської діяльності з урахуванням досвіду країн з розвиненою туристичною галуззю, а також формування нових соціально-економічних підходів до стратегії розвитку національного туристичного комплексу і системи управління туристичними процесами як на державному, так і регіональному рівнях. Для цього необхідно запровадити сприяння будівництву і реконструкції готелів та інших об'єктів туристичної інфраструктури, що спонукатиме іноземних та вітчизняних інвесторів укладати кошти в туристичну індустрію, надати можливість прямого фінансування з державного та місцевих бюджетів заходів щодо розвитку туристичної інфраструктури, а саме: облаштування маршрутів, місць для відпочинку в лісах та гірських районах, громадських пляжів, оглядових майданчиків, центрів туристичної інформації тощо. В умовах майже повної комерціалізації туристичної галузі держава має розвивати соціальний туризм і створювати умови для залучення до споживання туристичного продукту широких верств населення, насамперед дітей, студентів, молоді, людей похилого віку, інвалідів тощо [3].

Невід'ємною складовою світового туристичного процесу є вітчизняна туристична галузь. Пріоритетним видом туризму для України залишається іноземний (в'їзний) туризм як вагомий чинник поповнення валютними надходженнями державної скарбниці та створення додаткових робочих місць. Метою розвитку туризму в Україні є створення сприятливого організаційно-правового й економічного середовища для розвитку цієї галузі, формування конкурентоспроможного на світовому ринку вітчизняного туристичного продукту на основі ефективного використання природного та історико-культурного потенціалу України, забезпечення її соціально-економічних інтересів і екологічної безпеки.

Стратегія розвитку туристичної індустрії в Україні полягає у виробленні державної політики в галузі туризму як одного із пріоритетних напрямів розвитку національної культури та економіки.

І хоча 2009 рік для України, як і для інших держав світу, став кризовим, проте більшість з вітчизняних туристичних компаній на власному досвіді усвідомили, що і в кризі люди не перестають подорожувати. Тобто туристичні послуги як і раніше користуються попитом. Власне, це і можна було почути від розважливих бізнесменів на самому початку економічної рецесії. Про відсутність кризи в галузі, свідчить і той факт, що кількість бажаючих отримати ліцензії на туристичну діяльність тільки зростає. Згідно з офіційними даними, минулого року в Україні налічувалося 6200 туристичних агентств і туроператорів, а цього року їх число склало 7000 [4]. Єдина перешкода для припливу ще більшої кількості туристів - недостатня презентація пам'яток України на світовому ринку туристичних послуг. Згідно з даними, кількість туристів зацікавлених у відпочинку на Україні значно не скоротилася в порівнянні з минулим роком. Крім цього намітилися і позитивна установка, оскільки останнім часом все частіше нашу країну відвідують туристи з Білорусі, Франції та Польщі.

Конкретним заходом, що може забезпечити розвиток туристичної сфери в Україні, є такий ще не надто розвинутий вид туризму, як спа-туризм. В Україні існують два основних географічних Спа-центри – АР Крим та регіон Карпати. Хоча, зрозуміло, об'єкти спа та велнес-індустрії діють і в інших регіонах держави. Наприклад, у Сатанові (на межі Хмельницької та Тернопільської областей), Хмільнику (Вінницька обл.) і навіть на Донбасі (санаторій «Соляна симфонія» в Соледарі та ревматологічний центр у Слов'янську). Кримський півострів, зокрема його прибережна зона, буквально створений для використання його з оздоровчою метою. Першість серед СПА, що практикують грязелікування, завоювали Євпаторія, Саки та Одеса, завдяки поєднанню таких цілющих факторів, як морський клімат, солі, грязі, джерела мінеральної води (води Кримська, Сакська, Куяльник) У Карпатах та сусідніх регіонах популярні джерела мінеральної води в Трускавці, Миргороді, Моршині, Сваляві, Хмільнику тощо. Наведений перелік не повний – на цій території діє біля сотні цілющих джерел. На деяких побудовані інфраструктурні об'єкти [5].

Однією з послуг українських СПА є природна галотерапія (лікування повітрям соляних печер та шахт). Серед оздоровчих центрів слід відмітити

Солотвино (Закарпатська обл.) та вже згадану «Соляну симфонію» на Донбасі.

Спа-туризм – позасезонний вид відпочинку. Вартість послуг у СПА-центрах становить від 150 до 600 грн., залежно від особливостей процедури, якості обладнання та інших факторів. Три останніх роки українська оздоровча інфраструктура підтягується до рівня міжнародних вимог. Але як і раніше, основними перевагами українських Спа для іноземців є екзотика та порівняно низький рівень цін, унікальність українських методик.

Спа-туризм в умовах України пропонується доповнювати розважальною інфраструктурою, проте вітчизняна сфера в цьому напрямку ще досить не розвинена. Вважається, що найбільший зріст споживачів варто очікувати в сфері медичних СПА. З старінням населення планети, зростає попит на послуги, що дозволяють підтримувати своє здоров'я та зовнішній вигляд на належному рівні.

Світова криза та спричинена нею рецесія світової економіки неоднозначно вплинула на розвиток СПА – індустрії. З одного боку, доходи населення впали, а, відповідно знизилась і видатки. Але падіння рівня доходів спонукало українців повернутись до вітчизняного туризму. Для заохочення закордонних туристів найбільш перспективним спеціалісти називають «етнічний» СПА. Також, привабливими можуть бути унікальні українські методики оздоровлення.

Отже, незважаючи на кризу, індустрія СПА в Україні залишається перспективним та популярним сегментом. Адже Україна має багато переваг перед туристичними пропозиціями інших держав. Це унікальність лікувальних природних можливостей, мінеральні води, якими такий багатий закарпатський регіон, високий рівень наукових надбань в галузі санаторно-курортного лікування, високий рівень професіоналізму медичного персоналу, багата культурна та історична спадщина, низький порівняно з європейськими рівень цін на лікувальні та оздоровчі процедури, рекреаційні послуги. А головне, відпочинок в Україні, це можливість з'єднати приємний відпочинок (наповнений нових вражень від знайомства з українською кухнею, традиціями, історичними місцями та мальовничими пейзажами) та корисним оздоровленням.

Висновки. Проаналізувавши ситуацію в туристичній галузі України, можна виокремити її головні проблеми та знайти альтернативний шлях виходу з

кризи. Зрозуміло, що виведення України до числа передових туристичних держав світу є завданням комплексним і вимагає системних зусиль від усіх гілок влади. Для цього необхідно вирішити певні законодавчі проблеми, узгодити роботу всіх учасників туристичного ринку і через системне фінансування, політичну й ідеологічну підтримку забезпечити сталий розвиток туризму. Здійснення повною мірою вищезгаданих заходів не тільки допоможе розвитку туристичної галузі, а й сприятиме зміцненню економіки всієї країни, а значить і підвищенню добробуту українців.

Список літератури

1. Алексеєва Ю. Вплив державної політики на розвиток туристичної галузі України // Актуальні проблеми внутрішньої політики: Зо. наук, пр — К.: Вид-во НАДУ, 2004 — Вип. 1 — С. 103—107.
2. Безнесюк В. Туризм і його місце в соціально-економічному розвитку України // Регіон, економіка — 2001-№ 1-С. 232-336.
3. Фастовець О. О. Організація транспортних подорожей і перевезень туристів: Навч. посів- К.: Вид-во ФПУ, 2007- С. 17-34.
4. Електронне всеукраїнське видання з туристичного бізнесу «Украинский Туризм» №7, 2009.
5. Електронне всеукраїнське професійне видання з туристичного бізнесу «Зеркало мира. Украинский Туризм» №5, 2009.